

מוטב

ליטל דוברוביצקי

איור: גיא מורד

מוטב שתזכרו

לפי החוק, כספי פוליסת ביטוח, קרן פנסיה, ביטוח מנהלים, קרן השתלמות וקופת גמל אינם חלק מעיזבוננו של אדם, ולכן אם שכחתם לעדכן לאיזה מוטבים תרצו שהכספים ילכו לאחר פטירתכם - הם עלולים להגיע לידיים הלא נכונות

חתי להחליף מוטב. הצוואה שלי מצווה את כל רכושי לבעלי הנוכחי. מה יקרה אם אלך לעולמי? השאלה אם במסגרת צוואתך הגדרת מפורשות את קרן ההשתלמות כחלק מעיזבונך, ואם ראגת להעביר לקרן ההשתלמות את הצוואה. הפסיקה קבעה שבתחרות בין הבעל לשעבר שנקבע בע"בר כמוטב בקרן ההשתלמות לבין הבעל הנוכחי שנקבע כמוטב בצוואה מאוחרת, קרן ההשתלמות תעביר את הכספים לבעלך הנוכחי - אם תעבירי להם את הצוואה לפני פטירתך. אם לא העברת הודעה על שינוי מוטבים או את הצוואה עצמה לפני הפטירה, ככל הנראה תגבר זכותו של בעלך לשעבר בכספים, אלא אם תקנון הקרן מאפשר שינוי מוטבים לאחר הפטירה.

האם ניתן לשנות את המוטב בפוליסה לאחר פטירתו של המבוטח?
 כעיקרון, לאחר הפטירה לא ניתן לשנות את המוטב, אלא אם חברת הביטוח או הקרן מאפשרות זאת בתקנון שלהן, וניתן להוכיח כי זה היה רצונו של הנפטר. במקרה שגדון בבית משפט, אישה ביקשה במכתב לבנק לשנות את המוטבים בקופה לטובת נכדיה, אך הבנק לא רשם את ההודעה, כי היא לא ציינה את מספר הקופה. מאחר שתקנון הקופה מאפשר שינוי מוטבים לאחר הפטירה ולפני חלוקת הכסף, ומאחר שהאישה הביעה את רצונה באופן ברור גם בצוואתה, בית המשפט אישר לשנות את המוטבים לאחר פטירתה.

למה בכלל לתת מוטב אם יש צוואה, או חוק שמסדיר חלוקת רכוש גם בלי צוואה?
 כי סעיף 147 לחוק הירושה קובע שכספי פולי-סות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות ומוצרים דומים אינם חלק מכספי העיזבון. יש לכך משמעות משפטית מרחיקת לכת. למשל, כאשר לעיזבון יש חובות משמעותיים, כספי הביטוח או הקרן אינם חלק מהעיזבון, ולכן לא אמורים לשמש לכיסוי חובות העיזבון.

למשל, אישה התגרשה ואין לה צוואה. הגרוש שלה נותר המוטב בקרן ההשתלמות ובקופת הגמל שלה. אם שכחה לרשום את ילדיה כמוטבים במקור מן, הרי שאם תלך לעולמה, הכספים יעברו לגרוש ולא לילדים. גם אם לאישה יש צוואה והיא הורתה כי כלל רכושה יועבר לילדיה, אך לא כללה במ"פורש את כספה בקרן ההשתלמות ובקופת הגמל כחלק מעיזבונה, הכסף בקרן ובקופה יעבור לגרוש. מה ניתן לעשות במקרה בו המוטב אינו מי שרצינו שיהיה?

ניתן לפנות לסוכן הביטוח או לעורך דין, אבל הכי יעיל לפנות ישירות לגוף המנהל של הקופה או הקרן או חברת הביטוח, ולהודיע על שינוי זהות המוטב בהתאם לכללים של אותו גוף. ניתן לשנות מוטב בכל עת, אלא אם הגדרתם אותו "מוטב בלתי חוזר", שאז לא ניתן לשנותו. מומלץ לזכור לשנות את המוטבים בכל הפוליסות, הקופות והקרנות כאשר יש שינוי אישי משמעותי, כמו הולדת ילד, נישואים, גירושים או פרידה. כדאי לברוק מעת לעת את כל הפוליסות, הקופות והקרנות ואת המוטבים בהן, ולבצע רענון אם צריה. אפשר להיכנס גם ל"הר הביטוח" - אתר משרד האוצר המרכז את רוב, אם כי לא כל, הביטוחים הרשומים על שמו של אדם, לברוק מי המוטב בהם.

אני גרושה ונישאתי בשנית. יש לי קרן השתל-מות ישנה והמוטב בה הוא בעלי לשעבר. שכי-

דם קבע בפוליסת ביטוח החיים שלו את בת זוגו כמוטבת. לאחר פרידתם הוא לא שינה את המורטבת, והלך לעולמו מבלי שע"ך צוואה. בת זוגו בעת הפטירה הגישה תביעה ועתרה לקבל את כספי הפוליסה, בטענה שזה היה רצונו של המנוח, שהלך לעולמו בטרם עלה בידו לשנות את שם המוטבת. בית המשפט דחה את התביעה וקבע כי בהיעדר צוואה או הוראה לחברת הביטוח לשנות מוטב, לא ניתן להוכיח מה היה רצונו של המנוח, ובת הזוג לשעבר קיבלה את הכספים.

לאורך חיינו אנחנו מתבקשים לרשום שמות מוטבים בעת פתיחת פוליסת ביטוח, קופת גמל, קרן השתלמות ועוד. מה זה מוטב, ולמה מאוד כדאי לשנות שמות מוטבים במקרים מסוימים, כדי שכספכם לא יגיע לאדם הלא נכון. הנה כל מה שצריך לדעת, בסיוע עו"ד עמי בן-יעקב, ממשרד עו"ד בן-יעקב, המתמחה בנייהול הון משפחתי, ועו"ד רות דיין-זולפנר, בעלת משרד המתמחה ברינוי משפחה וירושה.

מה זה מוטב ומתי יבקשו ממני למנות מוטבים?
 מוטב הוא אדם שגרשמת לטובתו זכות כספית כלשהי. בכל פעם שפותחים פוליסת ביטוח, קופת גמל או קרן השתלמות יש לקבוע מוטבים. המוטב הוא האדם שיקבל את כספי הפוליסה או הקרן לאחר פטירת בעליהן.

למה כל כך חשוב לשנות שם מוטב?
 סעיף 147 לחוק הירושה קובע שכספים בחברת ביטוח, קופות גמל, קרנות פנסיה, ביטוח מנהלים או קרנות השתלמות אינם חלק מעיזבוננו של אדם, אלא אם נקבע אחרת בצוואתו. כאשר נקבע מוטב באחד מהם, ובצוואה לא מוזכרים כספים אלו באופן מפורש - המוטב שנקבע הוא שיקבל את הכספים, גם אם אינו אחד מהירושים על פי הצוואה או צו הירושה.

